

EXAMENSARBETE

Våren 2007

*Lärarytbildningen
Pedagogiskt arbete*

Att gå i svensk skola med invandrarbakgrund - En studie om kulturella möten

Författare

Carola Gustafsson

Lisa Månsson

Handledare

Sven Gjörtler

Att gå i svensk skola med invandrarbakgrund – en studie om kulturella möten

Abstract

Arbetet handlar om de kulturmöten som en elev med invandrarbakgrund kan uppleva i mötet med en svensk skola. I uppsatsen presenteras historik och fakta om invandrarbarn. De frågor vi har valt att undersöka är om skolmaten anpassas till elevernas kulturella bakgrund och hur man förhåller sig till olika högtider i skolan. Problemen som uppmärksammas i litteraturen stämmer inte med den verklighet vi har stött på genom de intervjuer vi gjort. Exempel på detta är skolan, maten och högtiderna. För att få svar på undersökningen frågor har en kvalitativ intervjuform använts. Vi har vänt oss till elever i olika åldrar och på olika skolor. Resultaten visar olikheter mellan litteratur och intervjuer. De elever vi intervjuat med anser sig inte ha några problem med vare sig skolan, maten eller högtiderna. Man får stöd och hjälp i form av förberedelseklasser, maten anpassas och man firar oftast både sina egna och våra högtider.

Ämnesord: invandrarbarn i skola, kulturmöten, matkulturer och högtider

Innehåll

1. Inledning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Syfte.....	4
2. Litteraturgenomgång.....	4
2.1 Barnens rätt.....	5
2.2 Skollagen och läroplanen.....	5
2.3 Mångfald.....	7
2.4 Skola.....	8
2.5 Mat.....	9
2.6 Högtider.....	12
3. Empirisk del.....	14
3.1 Metod & material.....	14
3.2 Urval.....	14
3.3 Genomförande & bearbetning.....	17
3.4 Skola.....	17
3.4.1 Intervju 1.....	17
3.4.2 Intervju 2.....	18
3.5 Mat.....	20
3.5.1 Intervju 1.....	20
3.5.2 Intervju 2.....	21
3.6 Högtider.....	22
3.6.1 Intervju 1.....	22
3.6.2 Intervju 2.....	22
4. Diskussion.....	23
4.1 Skola.....	23
4.2 Mat.....	25
4.3 Högtider.....	26
5. Sammanfattning.....	27
6. Källförteckning.....	28

Bilagor

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Hur är det att som barn komma till ett annat land, annan kultur och annan skola? Man talar inte språket, äter inte samma mat och firar inte samma högtider. Man måste lära sig språket, maten måste anpassas och nya högtider ska upplevas. Vi har valt att undersöka hur det är att gå i svensk skola om man kommer från ett annat land och därmed har sitt ursprung i en annan kultur. Vi har delat upp uppsatsen i två delar, en teoretisk samt en empirisk del. I den teoretiska delen presenteras den teoretiska bakgrund vi fått genom litteraturstudier. Uppsatsens empiriska del bygger på intervjuer med barn, lärare och en tolk i en förberedelseklass. Vi har även intervjuat personal på olika skolbespisningar och elever från andra skolor. Detta har gjorts för att vi ska få en bättre inblick i dessa barns vardagliga liv och deras skolsituation. Vi anser att det område som vi studerat kräver en grundlig bakgrundsinformation, därför fokuserar uppsatsen kring den bakgrund till kulturmöten som innefattar lagar, förordningar, konventioner mm.

1.3 Syfte

Syftet är att undersöka hur kulturella likheter/olikheter påverkar elever med en annan kulturell bakgrund än den svenska? Vi ska i den här uppsatsen koncentrera oss på hur är det att gå i svensk skola och närmre studera hur skolmaten anpassas efter elevernas behov? För cirka 20 år sedan var detta ett stort problem, hur är det idag? Vi vill också kunna jämföra inhemsk mat med den svenska maten, tar man del av varandras matkulturer? En annan fråga som vi ska titta lite närmre på gäller olika högtider. Firar invandrarelever våra högtider? Håller man kvar sina egna högtider? Idag pågår en debatt om att gå till kyrkan vid olika tillfällen, exempel: Var ska man fira skolavslutningen? Vi tror att dessa exempel är sådana som skulle kunna orsaka problem i skolan och anledningen till att vi valt detta område är att öka vår kunskap och förståelse för invandrarelever i skolans värld och kunna möta dem på ett bra sätt. Genom att visa ett intresse för deras ursprung kan vi uppmärksamma och ge stöd i deras utveckling att känna sig lika värdefulla som de svenska barnen.

2. Litteraturgenomgång

Detta ämnesområde kräver en grundlig bakgrundsinformation, därför fokuseras genomgången på sådant som lagar, förordningar, konventioner mm. Litteraturgenomgången visar att genom att visa ett intresse för elevernas ursprung kan man som lärare uppmärksamma och ge stöd i

deras utveckling att kunna känna sig lika värdefulla som de svenska barnen. Att respektera kulturella olikheter visar sig också vara viktigt, vi är inte alla lika men vi är lika mycket värda, det är varje människas rättighet.

2.1 Barnens rätt

I slutet av 1970-talet började FN sitt arbete om barns grundläggande rättigheter. Barnkonventionen blev klar 1989 och antogs då av FN:s generalförsamling. Ett av de första länderna som antog barnkonventionen var Sverige och detta gjordes 1990. Härmed förband sig Sverige att se till barnens bästa och följa konventionens stadgar. Konventionen är inte lagstadgande men ska följas och användas efter svensk lag. I sitt arbete med konventionen uppmärksammar man flyktingbarnens olika situationer. Här spelar barnhälsovården en viktig roll (Angel & Hjern, 1992).

Många av de invandrare som kommer till Sverige har inga egentliga asylskäl, enligt migrationsverket. Dessa skickas därför tillbaka till sina hemländer igen. De barn som kommer till Sverige utan sina föräldrar brukar få stanna av humanitära skäl. Om man beviljas uppehållstillstånd har man samma rättigheter som alla barn har i Sverige. Sverige har även skrivit under FN:s flyktingkonvention som kallas Genèvekonventionen. Denna innebär att man ska pröva varje asylansökan enligt konventionen (<http://www.migrationsverket.se/swedish/migration/historik.htm>).

Asylsökande är man när man kommer till Sverige och begär skydd mot förföljelse men inte fått sin ansökan prövad av migrationsverket, och flykting är man om man varit asylsökande av flyktingsskäl fått bosätta sig i Sverige. Om man har starka humanitära skäl finns det även då en möjlighet att få stanna i Sverige, exempel på detta är om man har en livshotande sjukdom och inte kan få vård i hemlandet (<http://www.migrationsverket.se/swedish/asyl/asylflykt.htm>).

2.2 Skollagen och läroplanen

Alla barn i Sverige har skolplikt, man har en skollag och en läroplan att följa. Detta gäller även våra invandrarelever och elever med flyktingbakgrund. I skollagens tredje kapitel 1 § står att läsa; ”1 § Barn som är bosatta i landet har skolplikt enligt föreskrifterna i detta kapitel. Skolplikt gäller dock inte i fråga om barn, som varaktigt vistas utomlands eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet skall gå i skola”. Med

andra ord gäller skolplikten de barn som har uppehållstillstånd i Sverige eller är svenska medborgare. Asylsökande barn har därför inte skolplikt men erbjuds utbildning enligt skollagens första kapitel 2 §:

2 § Alla barn och ungdomar skall, oberoende av kön, geografiskt hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Utbildningen skall inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet. (Läraryrket, 2002, sid. 55)

I Sverige tar många kommuner emot elever som väntar på uppehållstillstånd fastän man inte är tvingade till det. Kommunerna anser att det är viktigt att eleverna får ta del av det svenska språket för att kunna fortsätta sin utbildning och få ta del av kamratandan och det svenska samhället. I kursplanen tar man upp det skrivna ordets betydelse i det svenska samhället, det gäller att kunna hantera, tillgodogöra sig och värdera olika texter. Det gäller att skapa möjligheter för utveckling av den språkliga förmågan hos alla (Skolverket, 2000).

Problem med språket är något som lätt kan uppstå i möten mellan olika kulturer. Språk och kultur har stor betydelse för varandra, det underlättar att tala samma språk för att på så sätt kunna förstå varandras kulturer. Ord kan ha olika betydelser beroende på sammanhang och situation. Kulturmöten kan bli komplicerade då olika kulturer är fyllda av osynliga regler och olika förhållningssätt, och dessa kan vara mycket svåra att sätta sig in i. ”Centralt i ämnet svenska som andraspråk är att synliggöra likheter och skillnader mellan ursprungskulturen och det svenska samhällets synsätt och värderingar för att eleverna skall förstå den värdegrund den svenska skolan och det svenska samhället vilar på” (Skolverket, 2000 sid. 104-105).

Redan i läroplanen för förskolan lägger man stor vikt på flerspråkiga barns rätt till språkutveckling. Man ska i skolan/förskolan kunna ge elever möjlighet att utveckla sitt eget modersmål och det svenska språket. Man har som lärare ett stort ansvar att uppmärksamma språkets betydelse för lärandet, inläring sker både i elevens omgivning och i skolan.

Elever har rätt till modersmålsundervisning i grund- och gymnasieskolan. Elever ska också ges möjlighet att få studiehandledning på sitt modersmål även i andra ämnen. Modersmålsundervisning är frivilligt men kommunen har en skyldighet att erbjuda det.

Undantag görs bara om ingen lämplig lärare kan erbjudas eller om antal elever är mindre än fem (<http://www.skolverket.se>).

De elever som kommer till Sverige har ofta olika erfarenheter när det gäller skolan. Det kan variera från överklassinternat, klosterskolor och klasser med 40-50 elever, eller små byskolor. Det är också många elever som på grund av ekonomiska och politiska skäl får avbryta sin skolgång. Asylsökande elever placeras ofta i förberedelseklasser för att ges möjlighet att lära sig språket i en långsam integrering utifrån varje elev. Eftersom klasserna ofta inte är så stora erbjuds en lugnare miljö. Detta är en fördel för både lärare och elever, så att en trygghet och gemenskap kan byggas upp (Angel & Hjern, 2004).

2.3 Mångfald

Pramling Samuelsson menar att fördelen med våra förskolor och skolor är att barn med olika kulturella bakgrunder kan mötas. Hon menar också att förskolan förmedlar mänsklighet och demokratiska värderingar. Det gäller att ta vara på mångfalden i vårt samhälle så att elever utbildas i att leva i ett mångkulturellt samhälle. För många elever är förskolan deras första möte med det svenska samhälle som de sedan ska leva i. Här är det positivt och nödvändigt att man möter mångfalden och lär sig att respektera den. Personalen har också ett stort arbete med att skapa kontakter med föräldrarna för att kunna ta del av deras önskemål. Problemen som kan uppstå har ofta att göra med språket. Pramling Samuelsson menar att det är viktigt för elever att behålla sitt hemspråk och att kontakten med hemmet är god. Som Kings skriver måste man som pedagog möta varje elev, och respekten för andras olikheter ska tillägnas tidigt. Pramling Samuelsson menar att Sverige börjar bli mer mångkulturellt än tidigare, det är viktigt att alla elever får vara en del av det samhälle vi lever i och kunna möta den mångfald som finns (Kings, 2001).

De kulturella och språkliga förhållandena i det svenska samhället medför krav och förväntningar på eleverna och en snabb anpassning till den svenska skolans villkor, där läs- och skrivinlärning en viktig del. Under en inledande period måste kommunikationen med barnen ske betydligt mer med kroppsspråk, gester, handlingar och bilder än med det talade och skrivna ordet. Lärare som arbetar i förberedelseklasser och tar emot nya asylsökande barn måste behärska ett brett register av uttrycksmedel och även ha förmågan att locka barnen till att också använda dem. Det måste finnas gott om utrymme för att göra

undervisningen/integreringen i den ”nya världen” intressant. Det är viktigt att man bygger upp en trygghet i gruppen, för att våga lära sig något nytt. Tydlighet är a och o när man arbetar som lärare, oavsett om det handlar om svenska elever eller invandrarelever. Naturligtvis är det olika grad av tydlighet som krävs för att få kommunikationen att fungera. Skolan utgör en stor och viktig del av ett barns liv under många år och får därmed en avgörande del i barnets utveckling (Angel & Hjern, 2004).

Svensson menar att föräldrarna har stor betydelse för sina barns förutsättningar att bli tvåspråkiga. Deras motivation och attityd påverkar barnen på olika sätt, och deras förutsättningar blir därefter. Är föräldrarna negativa i sin inställning får barnen svårt att förstå fördelarna med att lära sig flera språk. Skolans värderingar spelar också en viktig roll, alla barn ska känna sig välkomna. Personalens mål och attityd när det gäller barnens hemspråk bygger upp barnets identitet på ett positivt sätt. Språket har olika status, i Sverige har svenskan den högsta och kanske bemöter vi barn olika beroende på deras hemspråk. Det anses som mycket positivt att tala flera språk, gärna världsspråk som engelska, franska, tyska och spanska. Det är inte lika självklart att kunna kurdiska, turkiska eller persiska med flera. Exempel på detta är en pappa från Iran som flyttat till Sverige med sin dotter. Han började med att lära dottern engelska och sedan svenska i hopp om att få en högre status. Han ansåg att det var lättare att kommunicera och förstå engelska eftersom det är ett världsspråk. Språket har olika funktioner, det visar olika attityder och värderingar men håller också samman grupper. Genom språket representerar man olika länder och kulturer (Svensson, 1998).

2.4 Skola

Vad är egentligen kultur? Kan det vara ett sätt att leva? En ordnad tillvaro? Är det fint eller fult, vilka värderingar har vi? Westerberg menar att ungdomar idag ser väldigt olika på detta. Detta grundar Westerberg på olika undersökningar som hon gjort med klasser i olika åldrar. Westerberg menar att ungdomar pratar om ”vår” kultur och ”deras” och att ”vår” kultur är sill, snaps, köttbullar, midsommar, bra sjukvård och skola. ”Deras” kultur är hur kvinnan behandlas. Man är helt enkelt orolig för att ”vår” svenska kultur ska försvinna. Westerberg menar att man kan definiera ordet kultur på många olika sätt. Svensk kultur ser man som en idealbild och inte särskilt lik verkligheten, barn är olika och det pratas mycket om det mångkulturella Sverige och den mångkulturella skolan. Ett mål i svensk invandrapolitik är att man ska ha en kulturell valfrihet. Med andra ord är att en invandrare i Sverige ska kunna välja om man vill vara delaktig i den svenska kulturen eller man vill bevara den egna

kulturella identiteten. Det finns program för interkulturell undervisning i skolorna. I detta program finns exempel på hur man kan lyfta fram och berätta om ett invandrabarns religion. Får man på detta sätt fördomarna att försvinna och kamraterna att förstå och blir barnet på detta sätt lyckligare? Det kan bli så, men det kan också bli tvärtom, barnen kan uppleva detta som konstigt och på så vis blir fördomarna kanske värre. Här gäller det att kunna föra fram andra kulturers värderingar på ett rättvist och bra sätt. Ett vanligt sätt att hantera invandrarfrågor är att anordna en temadag, där man har olika stationer om olika länder. Man byter ut skolmaten mot något exotiskt och avslutar med folkdans. Är detta ett bra sätt att öka förståelsen för invandrabarn? Både ja och nej. Detta beror naturligtvis på hur man lägger upp det och från elev till elev. Det gäller att öka sin egen och andras medvetenhet och kunskap om hur det förhåller sig, det gäller att hitta olika sammanhang och förklaringar. Grunden är att man som utgångspunkt använder sig av elevernas egna erfarenheter, låter dem minnas och berätta och kanske forska om sin egen bakgrund. Det viktiga i denna undervisning är att vara lyhörd för det som finns runt omkring och ta hjälp av eleverna (Westerberg, 1993).

Sjöwall skriver också om hur den mångkulturella miljön utvecklas till att ge positiva möjligheter men hon menar att den även kan upplevas hotfull, beroende på personliga erfarenheter och förväntningar. Här sätts vår människosyn på prov, framförallt när vi råkar i svårigheter. Det gäller att man inom barnomsorg och skola arbetar långsiktigt för att barnen ska bli bättre på att stå emot frestelser att göra människor med annat språk illa. Det egna förhållningssättet är avgörande i ett mångkulturellt arbete, egna attityder är viktiga i arbetet där metoder utvecklas i takt med kunskap. Här är det viktigt att i det dagliga arbetet jobba med öppna diskussioner om besvikelser och glädjeämnen, positiva och negativa erfarenheter. Sjöwall menar att genom intresse och uppmärksamhet för deras ursprung kan vi stödja dem i deras utveckling för att känna sig lika värdefulla som de svenska barnen. Barn som är vana vid en mångkulturell miljö blir oftast inte nervösa när det talas ett annat språk i deras närhet. De är vana vid olika beteenden, utseende och språk (Sjöwall, 1994).

2.5 Mat

När det gäller frågorna som handlar om mat valde vi att ta fram fakta om olika kulturers regler och matvanor. Detta för att sedan kunna jämföra kulturerna mot varandra och mot vår svenska kultur. Allmän bakgrundsfakta är viktig för att kunna se både likheter och olikheter. Vi har

valt att titta lite närmare på olika religioners matvanor och de grundar sig i de religioner våra respondenter tillhör. Inom de flesta religioner finns det regler om vad man får äta och vad man inte får äta. Religionerna har olika livsmedelsregler, inom judendom, kristendom och islam regleras dessa i Gamla Testamentet, Bibeln respektive Koranen. Reglerna inom buddhism och hinduism går tillbaka till respektive traditionssamlingar, olika riktningar inom samma religion kan ha olika regler (http://www.slv.se/templates/SLV_Page.aspx?id=12331&epslanguage=SV).

Samuelsson skriver i sin bok *Muslimers möte med svensk sjukvård och skola* att när det gäller maten i den svenska skolan måste den ändra sitt kostutbud för att respektera de olika kostvanorna. Maten är det största problemet i Sverige, påstår många. I Koranen förbjuds man att äta blodmat, griskött, kött av djur som dött på annat sätt än genom slakt och kött av rovdjur. Att undvika griskött är idag mer komplicerat än att bara undvika korv, fläsk, skinka, Många fetter och oljor innehåller grisfett. Torrmjolk, modersmjölkersättningar och mycket annat i livsmedel innehåller grisprodukter och en del godis innehåller gelé som är baserat på grisfett. Vill man undvika allt som är förbjudet får man lägga ner mycket tid på att studera olika innehållsdeklarationer (Samuelsson 1999).

Judendomens matregler kommer från Gamla testamentet i Bibeln. Judendomen har många olika helger och högtider, och för de flesta finns det speciella maträtter som judar äter. Judar äter inte kött från gris, häst, kamel eller hare. Köttätande djur, skaldjur och maträtter som innehåller blod är inte heller tillåtna. Kött och mjölk får inte blandas i samma maträtt. Judarnas viktigaste fasta infaller på en helg som heter Yom Kippur, då man varken äter eller dricker under ett dygn. Fastan förbereds av familjen av en stor måltid innan solnedgången. När den är slut börjar festen. Man har då knytkalas med mycket grönsaker, frukt, baljväxter, höns, kalkon, gås, anka, duva med mera. (<http://al-hamatzav.org/permalink/yom-kippur-2/>).

Vin har alltid spelat en mycket stor roll i judendomens historia, till exempel vid olika fester som har religiös anknytning, som till exempel bröllop, förlovning, omskärelse och påskfirande. Och när sabbaten inleds varje vecka, läser man en välsignelse över vinet som ska drickas. Sabbaten inleds en timme före solnedgången på fredagskvällen och varar 25 timmar tills man ser 3 stjärnor på himlen på lördagskvällen. Sabbaten börjar alltid med gudstjänst och

avslutas med en sabbatsmåltid på fredagskvällen.
(http://www.slv.se/templates/SLV_Page.aspx?id=12333&epslanguage=SV).

Många hinduer är vegetarianer, för man räknar kon som ett heligt djur och respekterar denna för att den ger oss mjölk och är ett bra dragdjur. Man har ris som basmat och äter dessutom grönsaker. Vegetarianerna hör till de högre sociala grupperna; lägre grupper i systemet är köttätare om man har tillgång till detta, man äter också småfisk och flygmyror vilket ger ett gott proteintillskott. Däremot äter man inte gärna kamel eller svin, men linssoppa accepteras av alla hinduer och är en stärkande maträtt. När man använder vegetabiliska livsmedel måste man vara noga med att läsa innehållsförteckningen. Det kan finnas risk att animaliska produkter eller produkter från otillåtna livsmedel kan finnas med. Till alla rätter förutom desserter äts bröd och/eller ris, det indiska brödet serveras varmt.
(http://www.slv.se/templates/SLV_Page.aspx?id=12335&epslanguage=SV).

En thailändsk måltid har inte lika många matregler som i väst. Man serverar inga förrätter eller huvudrätter, i stället ställer man fram soppa, tillbehör, nudlar, ris och huvudrätter samtidigt. Snacks eller aptitretare serveras som mellanmål på eftermiddagen eller innan man sätter sig till bords för att äta. Ett exempel på en festmåltid kan vara en stark och sur soppa, stekta cashewnötter med tofu, auberginesallad eller grön mangosallad, friterade vårrullar eller majskakor med två slags dipp, rispasta i kokossås samt färsk frukt till dessert
(http://www.slv.se/templates/SLV_Page.aspx?id=12362&epslanguage=SV#thai).

I Fjärran Östern delar man in människan efter de fyra elementen luft, jord, vatten och eld och till dessa hör olika växter, som håller upp den fysiska balansen i kroppen. En traditionell måltid i Sydostasien innehåller alltid en kombination av de åtta olika smakerna av sött, surt, beskt, syrligt, fett, starkt, salt och svalkande, som dessutom har en medicinsk verkan.
(http://www.slv.se/templates/SLV_Page.aspx?id=12359&epslanguage=SV).

Kristendomen har inte så många matregler som gäller för alla kristna. De ortodoxa kristna följer Gamla testamentet och låter bli att äta griskött, men de flesta som bor i Norden äter ändå griskött. Inom kristendomen och många andra religioner anses frossande som en synd, att frossa betyder att man äter för mycket. Många kristna fastar dessutom. Många gör det för att bli smalare eller för att må bättre, men skillnaderna till de religiösa fastorna är ganska små. Man fastar för att må bättre både till kropp och själ (<http://www.yle.fi/x-tra/arkiv.php?id=421>).

Mat har alltid varit en viktig del i våra liv, och är grunden till både glädje och som en mötesplats. Detta gäller oavsett vilken religion man tillhör. Våra matvanor har stor betydelse för hälsan, för både barn och vuxna. Bra mat och fysisk aktivitet gör också att barnen blir pigga och får lättare att leka och lära. Förskolan och skolan har många möjligheter att på ett naturligt sätt uppmuntra till en hälsosam livsstil med bra matvanor hos våra barn. Hemmet har naturligtvis det största ansvaret, men eftersom de flesta barn ofta äter utanför hemmet så påverkas de av andra vuxna. Näringsriktig mat i trevlig miljö och där barn och vuxna äter tillsammans uppmuntrar en positiv anda till måltiderna. Social gemenskap är något som starkt förknippas med god och bra mat och detta har många kulturer gemensamt. Studier har gjorts som visar att bra mat har stor betydelse för att elever ska kunna koncentrera sig och göra ett bra arbete i skolan.

(http://www.slv.se/templates/SLV_Page.aspx?id=16480&epslanguage=SV).

(http://www.slv.se/templates/SLV_Page.aspx?id=14761&epslanguage=SV).

2.6 Högtider

När det gäller frågorna i intervjuerna som handlar om högtider valde vi att ta fram information om olika kulturers firande. Detta för att sedan kunna jämföra kulturerna med varandra och med vår svenska kultur. Allmän bakgrundsfakta är viktig för att kunna se både likheter och olikheter mellan de olika kulturerna. Valen av högtider grundar sig på de religioner respondenterna tillhör. Anledningen till att vi har valt att titta närmare på olika kulturers firande är att exempelvis våra skolavslutningar ofta firas i närliggande kyrka. Detta kan ibland ställa till problem om man tillhör en annan religion.

Fester med religiösa eller kulturella inslag avlöser varandra i december månad. Islamiska Id al-fitr och judiska chanukka är avslutade när den kristna julen står för dörren här i Sverige. Julen firas på olika datum och på skilda sätt beroende på om man är tillhör till en protestantisk eller en ryskortodox kyrka. Gemensamt för dessa, Id al-fitr, chanukka och julen är att de är ljusa och matglada högtider som firas för att minnas av stora händelser (www.ne.se).

Den största högtiden för de kristna är julen. Den är den viktigaste högtiden i den svenska kulturen även om man inte är religiös. Julen är viktig för alla, från första advent är julpysset i full gång i skolor och förskolor. Människor blir gladare och man har en positiv känsla och kan

ta till sig olika delar utan att ingå i själva firandet. Julen kan firas på olika vis oavsett vilken religion man har (Sjöwall, 1994).

Idag pågår en debatt över hela Sverige om var man ska fira sina skolavslutningar. Ska man stoppa den traditionella skolavslutningen i kyrkan? Riktlinjer från skolverket menar att alla elever ska kunna delta på en avslutning och inte utsättas för påverkan av en trosriktning. (Se bilaga 7) Ska den firas i kyrkan, församlingshemmet, på skolan eller någon annanstans? (http://www.svd.se/nyheter/inrikes/artikel_657743.svd).

Ramadan är den nionde månaden i det muslimska året och en tid för återhållsamhet, eftertanke, förlåtelse och försoning. Från första dagen denna månad avstår troende muslimer från mat, dryck, tobak, sex och andra världsliga frestelser, från gryning till skymning. Fastan under Ramadan är en av islams fem stöttepelare tillsammans med vittnesbörd, bön, allmosa och pilgrimsfärd till Mekka. Kravet på fasta gäller inte små barn och vuxna som inte kan delta av medicinska skäl. Det är en månadslång fest där man handlar god mat, fina kläder och massor av gåvor. Efter att hela månaden gått, firas det med en speciell fest, id al-fitr, då man äter god mat och överlämnar presenter. Även de muslimer som inte är aktivt religiösa deltar i traditionen. Att månaden är helig beror på att det var under Ramadan som Koranen började uppenbara sig för Muhammed (profet och Islams grundare) (www.ne.se)

Songkran, det thailändska nyåret, är den viktigaste, mest kända och den gladaste av de thailändska högtiderna. För människorna i Thailand är den en högtid när de kan bada och stänka vatten på varandra. Alla blir genomvåta men eftersom den infaller under den varmaste delen av året så är seden riktigt uppskattad. Songkran firas inte bara i Thailand utan även i Burma, Laos och Kambodja. Ordet Songkran kommer från sanskrit och betyder ”början på ett nytt solår”. Den Thailändska kalendern bytte tidigare till ett nytt år den 13 april, men för att komma i fas med resten av världen har man ändrat till den första januari. Songkran liknar den kristna påsken som i många länder firas med karnevaler där människorna bär fina kläder och besöker sitt tempel där man offrar mat till munkarna. På gatorna och i tempen spelas musik, man släpper ut burfåglar och levande fiskar. (<http://www.resbort.com/Fakta/hogtider.htm#Songkran>).

Yom Kippur-helgen börjar på fredagskvällen och varar till lördag solnedgång. Helgen är judendomens heligaste dag och bygger på att människor skall be om förlåtelse för all sin

ondska och sina synder under det gångna året. I Israel upphör all offentlig verksamhet såsom radio, TV, flygplatser, tåg, affärer, restauranger. Allt stannar, gatorna är tomma, och eftersom man inte kör bil tar barnen över gator och torg med cyklar och skateboards. Man samlas i synagogan där gudstjänsten varar hela dagen med undantag för ett litet uppehåll på eftermiddagen. På lördagskvällen avslutar man gudstjänsten med barnens favorit - Shofarhornens trumpetstötter (<http://al-hamatzav.org/permalink/yom-kippur-2/>).

Chanukka är det judiska alternativet till den kristna julen och detta beror på att den ofta inträffar vid vår jultid. En annan likhet är tändandet av chanukkaljusen med ett nytt ljus för var och en av de åtta dagarna. Detta kan jämföras med vårt adventsfirande. Till chanukka hör, främst bland ashkenaziska judar, en traditionell leksak i form av en snurra, dreidl (<http://sv.wikipedia.org/wiki/Chanukka>).

3. Empirisk del

3.1 Metod & material

Lalander & Johansson skriver i sin bok *Ungdomsgrupper i teori och praktik* (2002) att man kan använda sig av kvalitativa intervjuer för att sätta sig in i informanternas upplevelser. Detta är en bra metod för att informanterna kan uttrycka sig fritt och utan hinder. Genom att tillbringa "vardagstid" tillsammans med informanterna kan man få reda på deras spontana reaktioner kring olika saker, bl.a. tidningar, tv och annan media. I dessa situationer är också stämningen mer avslappnad och det finns ingen press på informanterna. Men för att få en bra undersökning är det bra att använda sig av flera olika tillvägagångssätt. "Med hjälp av flera olika metoder kan man komma ett flertal berättelser på spåren. Observation, personliga intervjuer och gruppdiskussioner med material från populärkulturen kan vara ett fruktbart sätt att arbeta på i ett detektivarbete..." (s. 200).

3.2 Urval

För att få svar på våra frågeställningar hade vi som utgångspunkt att intervjua elever i olika åldrar och på olika skolor. Vi tänkte även prata med lärare och tolk i en förberedelseklass. För att begränsa arbetet fokuserades våra frågor på exempelvis: maten, här ville vi veta om den anpassas, exempelvis för muslimer. Anpassas maten? För cirka 20 år sedan var detta ett stort

problem, vi ville ta reda på hur det är idag eftersom mycket av litteraturen vi läst är från 90-talet? Vi ville också veta elevernas favoritmat, både inhemsk och svensk för att kunna jämföra mellan olika länders. Vi undrade också över elevernas firande av egna och/eller svenska högtider. Hur gör man vid olika skolavslutningar som oftast firas i skolans närliggande kyrka? Detta på grund av den debatt som pågår över hela landet angående skolavslutningar där det diskuteras var man ska fira denna. Praxis har ju varit att fira i angränsande kyrka men med dagens invandring har diskussioner uppkommit om alternativa lösningar. Detta diskuteras på de olika skolorna vi har besökt. ”Enligt skolverkets riktlinjer ska en avslutning utformas så att alla elever kan delta”. Bilaga 7. Vi tror att dessa exempel är sådana som skulle kunna orsaka problem i skolan och vi vill med denna undersökning öka vår kunskap och förståelse för invandrarelever i skolans värld och kunna möta dem på ett bra sätt. Genom att visa ett intresse för deras kulturer kan vi uppmärksamma och ge stöd i deras utveckling att känna sig lika värdefulla som de svenska barnen. Att respektera kulturella olikheter är viktigt, vi är inte alla lika men vi är lika mycket värda (http://www.svd.se/nyheter/inrikes/artikel_657743.svd 2007-12-07)

Valet av elever till undersökningen är gjort utifrån att de kommer från olika länder, har olika åldrar, går på olika skolor och har varit i Sverige olika länge. Efter att vi kontaktat lärarna och fått tillåtelse att intervjua eleverna besökte vi de olika skolorna. Vi presenterade oss och talade om för eleverna att intervjun vi skulle göra var helt frivillig och att intervjuerna kommer bara att visas i detta arbete. När uppsatsen är redovisad kommer anteckningarna att förstöras. Vi berättade också att intervjun vi skulle göra ingick i den undersökning som examensarbetet krävde. Eleverna fick också veta att uppsatsen skulle handla om invandrarelever i svensk skola. För att ingen ska känna sig utpekad nämner vi inga namn på elever, lärare eller skolor. Tyvärr ställde inte alla elever upp så det slutade med att vi intervjuade sju elever. Till första intervjun tillfrågades fyra elever om de ville ställa upp men intervjun genomfördes med två pojkar som inte går på samma skola. Den ena pojken är 17 år och kommer från Bosnien och har varit i Sverige sedan han var fem år gammal. Den andre pojken är 12 år och kommer från Irak och har varit i Sverige i cirka ett och ett halvt år. Båda pojkarna pratar bra svenska så ingen tolk behövdes. Detta underlättade naturligtvis intervjun eftersom man efter hand kunde ställa följdfrågor och på så sätt få igång en diskussion mellan oss och eleverna. Intervjun i sin helhet, se bilaga 1-3. Våra respondenters intervjusvar kan bara stå för dem själva, inte en generalisering över alla invandrarelever.

Den andra intervjun gjordes i en förberedelseklass tillsammans med tolk och lärare. Intervju med elever, både pojkar och flickor, vi kallar dem 1-5 (Bilaga 1, 5-6). Frågorna som ställdes var ungefär samma som i intervju 1. Skillnaden mellan dessa intervjuer var att tolk och lärare var närvarande. En av oss ställde frågorna och den andra antecknade. I denna intervju fick vi stor användning av tolken eftersom två av barnen knappt kunde någon svenska alls. Man kan också säga att intervjun försvårades eftersom det inte alltid är lätt att förmedla korrekta frågor och svar. Tolken arbetar i klassen tre dagar i veckan tillsammans med läraren. Vissa lektioner slussas eleverna ut i "vanliga" klasser. Pojke 1 är 15 år och kommer från Litauen och har varit i Sverige 11 månader, och har kristendom som sin religion. Pojke 2 är 14 år och kommer från Polen, är katolik och har varit i Sverige i 2,5 år. Flicka 3 är 11 år och kommer från Thailand. Hon har varit i Sverige i 1,5 år, och hennes religion är buddism. Pojke 4 är 11 år och kommer från Irak tillsammans med sin syster, flicka 5, som är 8 år. De har varit i Sverige cirka 6 månader och har islam som sin religion. Två av barnen pratade knappt någon svenska alls så vi fick hjälp av en tolk som också arbetar med modersmålsundervisning. Denna intervju var svårare att genomföra eftersom en tolk skulle förmedla våra frågor och elevernas svar. Det är inget lätt arbete att översätta exakt vad som sägs, det kan räcka med en liten ändring av ett ord för att ändra relevansen i både fråga och svar. Här är det också svårare att få igång en diskussion, svaren begränsas utifrån tolken.

Då åldrarna varierade på de elever som intervjuades anpassades frågorna därefter. Frågorna vi ställde i intervjuerna utgår ifrån vårt syfte med utgångspunkt från elevernas olika kulturer. Är maten ett problem i skolan? Hur firas olika högtider exempelvis i skolan, går man till kyrkan? Vi ville ta reda på både fakta och allmän information från deras olika länder för att kunna jämföra hur vi har det i Sverige, för även vi svenskar är olika, vi lär på olika sätt, vi tycker inte om samma mat och vi firar olika högtider på olika sätt.

För att få ytterligare en infallsvinkel vad det gäller maten i skolan tänkte vi även kontakta personal på olika skolbispisningar om ämnet, det vill säga: Är maten ett problem för invandrarelever? Anpassar man maten? Vad krävs för att få specialkost, kan vem som helst få det, hur som helst?

3.3 Genomförande & bearbetning

Intervjuerna har genomförts vid olika tillfällen men frågorna har varit ungefär samma. En av oss skötte frågeställningen medan den andra antecknade vad som sades. Efteråt jämförde vi intervjuerna mot varandra och mot den litteratur vi läst, som handlar om mat och högtider. Detta för att kunna se likheter/olikheter mellan olika kulturella traditioner. Den första intervjun gjordes med två pojkar, vi kallar dem A och B. Här kunde vi snabbt konstatera att pojkarna i den första intervjun inte upplevt några problem i skolan, varken med maten eller högtiderna. Intervjun i sin helhet, se bilaga 1-3. Den andra intervjun var svårare att genomföra och sammanställa än den första därför att man inte kunde prata direkt till varandra utan allt som sades skulle tolkas. Intervjun genomfördes med fem elever, varav två av barnen knappt inte pratade någon svenska alls. Tolken som hjälpte till vid intervjutillfället arbetar vanligtvis med modersmålsundervisning. Efter intervjun med barnen pratade vi med läraren och tolken. Intervjun i sin helhet återfinns i bilaga 1, 5-6.

När vi jämförde intervjuerna med varandra och mot litteraturen vi läst kunde vi konstatera både likheter och olikheter. I den litteratur vi läst har vi fått veta att maten är ett stort problem för invandrare, och att diskussioner förs om var man ska fira skolavslutningen någonstans. När vi började undersökningen var detta punkter som vi trodde skulle kunna uppfattas som problem för de invandrarelever vi intervjuade. När det gäller maten anpassas den efter att intyg lämnats till skolan. Detta bekräftas av eleverna. Idag är detta inget problem, tvärtom vad som framgår av litteraturen, exempelvis Samuelsson (1999). När det gäller högtiderna firas både egna och våra så debatten som förs om var man ska fira exempelvis skolavslutningen stämmer inte på dessa elevers skolor. Se bilaga 7. Naturligtvis gäller detta bara de intervjuade eleverna, ingen generalisering är möjlig att göra utifrån det begränsade materialet.

Efter samtal med personal på olika skolbepisningar fick vi veta att man på dessa skolor inte upplever några problem med att tillaga mer än en måltid. Man anpassar maten såväl till muslimer som till olika allergiker, exempel gluten, laktos och diabetes. Intyg krävs av läkare, skolsköterska eller föräldrar.

3.4 Skola

3.4.1 Intervju 1

Den första intervjun gjordes med två pojkar, vi kallar dem A och B. (Se bilaga 1-3.) Pojke A är 17 år och kommer från Bosnien. Han har islam som sin religion och har varit i Sverige sedan han var fem år. Pojke B är 12 år, kommer från Irak och har också islam som sin religion. Han har varit i Sverige i cirka ett och ett halvt år.

Här i Sverige börjar man skolan när man är 6 år,

När börjar man skolan i ert hemland?

Finns det likheter/olikheter mellan skolorna?

Beträffande skolan så bads pojkarna att jämföra den svenska skolan med sitt hemlands skola. Pojke A kunde inte jämföra för han kom till Sverige när han var fem år, när han började i svensk skola kändes det ibland lite svårt eftersom han inte kunde språket så bra. Han visste inte hur gammal man var när man började skolan i sitt hemland, men man gick t.o.m. 8: an. Sedan måste man fortsätta på gymnasiet om man inte har alltför dåliga betyg. Pojke A berättade också att betygen var annorlunda än våra svenska, man har sifferbetyg istället för bokstavs-betyg.

Pojke B tyckte att den svenska skolan är mycket bättre än den skola han gick i Jordanien. Bara en sådan sak som att få lunch i skolan var väldigt positivt för honom, som var van vid att ta egen mat med sig. Dessutom tycker han att det är mycket bättre ordning i en svensk skola jämfört med den han gick i innan, där det alltid var mycket bråk. Det är heller inte självklart att alla får gå i skola, det är föräldrarna som bestämmer detta. Vissa väljer att inte sätta barnen i skolan utan låter dem hjälpa till hemma eller arbeta i stället. Pojke B trivs väldigt bra i skolan och tycker att de svenska barnen är snälla och har redan fått många kompisar. Han menar att få gå i en förberedelseklass med färre antal elever är en trygghet och en bra början innan man börjar i vanlig klass. Eftersom man inte är så många i klassen är det lättare att få hjälp och stöd av läraren, man kan även hjälpa och få hjälp av sina kamrater.

3.4.2 Intervju 2

Intervju med elever, både pojkar och flickor, här kallas de 1-5. (Se bilaga 1, 5-6) Barnen i denna klass är mellan 8-15 år gamla och kommer från Polen, Thailand, Irak och Litauen. De

har varit i Sverige allt från sex månader till två och ett halvt år. Denna gjordes som en gruppintervju med elever, tolk och lärare. Med andra ord var det ingen lätt intervju att göra, eftersom tolk och lärare ofta fick översätta och förklara blir varken frågor eller svar riktigt korrekta. Dessa elever går alla i en förberedelseklass och har tillgång till tolk vissa timmar i veckan, detta underlättar deras skolutveckling. Dessa elever kan också känna tryggheten och gemenskapen som förberedelseklassen och läraren kan ge dem. Det är lättare att känna gemenskap i en mindre klass när man inte pratar samma språk.

Pojke 1 berättar att i Litauen går alla barn i skolan, man börjar när man är 7 år. Man går i skolan i 12 år sedan gymnasiet. Man får låna skolböcker men resten får man köpa själv. Irak – här är skolan obligatorisk i 6 år, säger pojke 4, sedan läser man vidare om man kan och vill annars gäller hemarbete. Man börjar skolan när man är 6 år gammal. I byn gifter man sig när man är 12-13 år gammal, lite senare inne i stan. Allt i skolan är gratis, man får t.o.m. skolväskor fortsätter pojke 4. Alla tycker att den svenska skolan är bättre, lugnare och mer ordning.

I Thailand berättar flicka 3 att man börjar skolan när man är 5 år, där finns 6 klasser, sedan läser man vidare om man har råd. Böcker och pennor lånar man eller köper själv. Polska barn början skolan när de är 6 år, enligt pojke 1, och alla går i skolan. 6 år i grundskolan, 3 år högstadiet, 3 år gymnasium, läser vidare 3-4 år. Skolan är gratis och man köper egna böcker, och det finns även begagnade att köpa. Klassernas storlek i de olika hemländerna varierar enligt eleverna. I Litauen och Irak består klasserna av ca 20 elever, i Irak är de ca 30 och i Polen och Thailand har man stora klasser ca 35-40 barn. I Irak går man i skolan från klockan 8-16, inga raster förutom lunchrast på 1 timme. De flesta har 45 minuters lektioner. Här går det att se olikheter mellan elevernas länder och Sverige.

I intervjun med läraren i förberedelseklassen framkom uppgifter om när man börjar skolan i Sverige. Hon menar att det är väldigt olika från kommun till kommun och olika skolor. Vidare berättar hon att det kan bero på språket och på barnens ålder. Vi fick också veta att det beror på vart man kommer ifrån och om man har läkarintyg. Asylbarn får ofta vänta längre än andra innan de får börja skolan för deras papper tar ofta längre tid. Fortsättningsvis ges information om att föräldrar till invandrabarn ofta är positiva till att deras barn ska få börja skolan så fort som möjligt och lära sig språket. Här kan hänvisas till de genomförda intervjuerna med eleverna som visar att det är viktigt att eleverna lär sig språket. Däremot har

inte föräldrarna samma vilja att lära sig det svenska språket och pratar gärna sitt modersmål hemma. Detta skriver också Svensson (1998) om i sin bok *Barnet, språket och miljön*, där hon menar att språket är prestige. Läraren menar att det är vårt system här i landet som tar lång tid med papper, vaccinationer och läkarintyg. Men om man kommer från ett EU-land går allt mycket fortare. Se bilaga 6.

3.5 Mat

Hur är det med maten, äter ni svensk mat eller er egen eller båda?

Kan du ge exempel på vad ni äter?

Har du någon svensk favoritmat?

Hur fungerar det med skolmaten?

I den litteratur uppsatsen baseras på framgår det att maten ofta är det stora problemet för invandrarelever. Efter att ha kontaktat tre olika skolor om hur skolmaten anpassas efter elevernas behov finner vi att dessa problem inte finns utan anpassning sker efter elevernas religion. Personalen på dessa skolor anser inte att det är något problem att maten anpassas till vissa elever. Anpassning sker till elever med diabetes och olika allergier exempelvis gluten- och laktosintolerans. Personalen är noga med att poängtera att det krävs intyg från föräldrar och/eller läkare om man ska få specialkost. Personalen ser detta som ett mycket bra tillfälle att lära sig mer om andras kulturer och på så sätt kan bredda sitt kunnande. Maten anpassas även under fritidsverksamheten.(Se bilaga 4). Så här tycks inga problem finnas, något som även bekräftats av de elever vi har pratat med. Det vill säga, eleverna som intervjuats äter både svensk och egen mat. Hemma håller de på sin egen tradition och kultur. I skolan har de inte haft några problem utan anpassning har skett efter deras behov. Man måste kanske här ta hänsyn till att böckerna som konsulterats är skrivna på 90-talet och framåt.

3.5.1 Intervju 1

Vi frågade pojke A hur det fungerade med maten, vi undrade om han äter svensk eller bosnisk mat. Vi fick till svar att han äter både svensk och bosnisk mat, men hemma äter de bara bosnisk mat. Vi undrade varför och fick svaret att de ville hålla den bosniska kulturen levande. Exempel på favoritmat är pita, som är en sorts köttfärspaj som formas till snäckor. Han hade ingen speciell svensk favoritmat men tycker att vårt pålägg är ganska gott. Något problem med skolmaten har han inte varit med om då denna har anpassats efter behov. Något

som Samuelsson motsätter sig i i sin bok *Muslimers möte med svensk sjukvård och skola*, maten är det största problemet i Sverige, påstår han. Han skriver också att när det gäller maten i den svenska skolan måste den ändra sitt kostutbud för att respektera de olika kostvanorna.

Pojke B svarade nästan på samma sätt som pojke A. Den stora skillnaden mellan dessa två är att pojke B håller hårdare på sin religions matregler. Det vill säga han får inte äta djur som slaktats med maskin eller har skadats. Han menar att det står i Koranen hur ett djur ska slaktas för att vara tillåten, halal. Detta är hans pappa mycket noga med att man ska följa. Exempel på vad de äter hemma är ris, kött och sås. Han tycker att den svenska maten är god av det han kan äta. Han har inte heller haft några problem med skolmaten men ibland anpassas den, efter hans behov.

3.5.2 Intervju 2

Barnen 1-5 tycker i allmänhet inte att maten är något problem alls. De flesta gillar den svenska maten och det serveras även alternativ mat i skolan vid behov. Eleverna är noga med att fråga varje dag om de kan äta maten eller om det finns särskild mat till dem. Om man inte vet vad maten innehåller så går det bra att äta den men man får inte äta maten om man vet att man gör fel. Även dessa barn håller kvar sina traditioner och äter mat från sitt eget land hemma. När vi frågade om svensk favoritmat, blev svaren pizza, spagetti, fisk och soppa. När det gäller favoritmat från hemlandet blev det lite mer komplicerade svar, Zeppelinare-kroppkaka med potatis och kött är favorit i Litauen, enligt pojke 1. Dolma med squash och aubergine äter man i Polen säger pojke 2. Dolma, en sorts kåldolmar fyllda med kött och ris och vårrullar med grönsaker, kött och ris äter man gärna i Thailand, menar flicka 3. I Irak äter man Bigaz enligt pojke 4 dvs. surkål gjort på vitkål, kött och kryddor. Man äter även piroger fyllda med färskostmassa, lök, potatis och svamp säger hans syster, flicka 5.

Vi frågade även hur det fungerade med skolmaten i deras hemländer I Litauen säger pojke 1 att man tar med sig egen mat eller köper i en cafeteria. Pojke 4 och flicka 5 berättar att i Irak äter man sin mat hemma. Mellan klockan 12-13 går man hem och äter lunch. Det är för många barn i skolan det skulle aldrig funka annars. Man kan även gå och köpa mat om man har pengar, det är det inte många som har. De allra fattigaste barnen får gratis mat i skolan. Det är så många barn i skolan så det finns ingen möjlighet till matro i matsalen. I Thailand tar man med sig sitt eget rispaket hemifrån och i skolan får man grönsaker, kött och sås säger flicka 3.

I Polen får vi veta av pojke 2 att där får de fattiga barnen mat, de andra får köpa eller ta med hemifrån.

Vad som kan utläsas av elevernas svar är att i skolan har de inte haft några problem utan anpassning har skett efter deras behov. Det kan konstateras att både samhället och skolan idag är mycket bättre och längre fram i utvecklingen än förr, något som måste anses vara positivt. Hemma håller de båda kvar sina traditioner och äter mat enligt sitt lands traditioner.

3.6 Högtider

Firar ni svenska högtider, i så fall vilka?

Era egna högtider, vad firar ni och hur?

3.6.1 Intervju 1

Vi frågade också om olika högtider. Pojke A svarade att de firar julen och påsken hos sina släktingar i Småland, dit de åker varje år. De firar även ramadan, det vill säga, fasta i 30 dagar. De har även en högtid som firas två gånger per år, den heter bajram. Där träffas man och äter bosniska nationalrätter. Barnen får presenter och pengar av både föräldrar, släktingar och vänner.

Pojke B svarade att de firar ramadan och att i höstas var det första gången han fastade fullt ut. Detta gjorde han för att hedra sin pappa. Han berättade vidare att barn inte behöver fasta men ofta gör man det för att hedra sin far. Flickor räknas som vuxna när de fått sin första mens och pojkar när de fyllt 15 år. Efter det räknas man som vuxen och är tvungen att fasta fullt ut. Pojke B berättar också att de firar bajram, som kan liknas vid vår jul. Man äter mycket och god mat, får presenter och pengar. Ramadan firar man en gång om året i 30 dagar, bajram två gånger om året. Den ena gången varar festen i tre dagar, den andra i fyra dagar. På fjärde dagen slaktar man och styckar ett får som man delar med sig av till de fattiga. De firar även svensk jul och han är med både på luciafirande och på avslutningen i kyrkan för det tycker hans pappa är viktigt. Undersökningen visar att båda pojkarna firar ramadan, som är en del av deras hemlandstradition. De firar svenska högtider såsom lucia och jul på vårt vis. De firar även högtiden bajram, vilket är lika för dem båda. Här kan genom intervjun utläsas att det finns många likheter. De firar samma högtider på samma vis, fast de kommer från två olika muslimska länder.

3.6.2 Intervju 2

Pojkarna 1 och 2 berättar att i Litauen och i Polen firar man jul och påsk liknade som hos oss i Sverige. I Thailand har de olika högtider men den största är Songkran, för människorna är detta den högtid när de kan kasta vatten på varandra, och även om den har en religiös betydelse så det oftast väldigt kul. Alla blir genomvåta och eftersom den infaller under den hetaste delen av året så är seden riktigt uppfriskande. Till vissa delar liknar Songkran den kristna påsken som i många länder firas med karnevaler och processioner där människorna bär fina kläder. Unga och gamla tar på sig nya kläder och besöker sitt tempel där de offerar mat till munkarna. På gatorna spelar man musik liksom i templen, säger flicka 3. I Irak är ramadan och bajram de största högtiderna. Alla muslimer som kan och har råd slaktar djur, många väljer tupp som är ett billigare alternativ. Man serverar olika maträtter, kött, tupp och andra traditionella rätter från hemlandet. Alla samlas, man har fina kläder, man äter mycket mat och umgås många tillsammans. Barnen får presenter, nya kläder, pengar och godis. Man firar i 3 dagar. Första dagen firas med familjen, andra dagen med grannar och tredje och sista dagen med släkten och man går ut i parker eller liknande berättar pojke 4 och flicka 5. Samtliga elever gillar de svenska högtiderna och går med i kyrkan och firar med sina klasskamrater och resten av skolan utan några problem. De tycker det är viktigt att respektera varandra och att man kan blanda de olika högtiderna och givetvis fira sina egna också.

4. Diskussion

4.1 Skola

Fritids och förskola används som ett bra läromedel för våra invandrarelever 1. Här får barnen vistas bland andra barn och vuxna och kan på så sätt lära sig det svenska språket snabbare. Detta bekräftades också i samtalen med barnen. (Se bilaga 2-3). Pojke B säger att han trivs jättebra i den svenska skolan. Barnen är snälla och han har fått många kompisar. Pojke A är glad över att kunna gå i skolan här i Sverige eftersom det inte är en självklarhet i hans hemland. Är det svårare för deras föräldrar, eftersom hemspråket oftast behålls i hemmet? Anpassning av våra kulturer försvåras på detta vis. Viljan har väldigt stor betydelse menar barnen och det är troligen så att viljan är större hos barnen än hos föräldrarna. Pojke B berättade att hans pappa först ville lära sig engelska därefter svenska. Detta tyckte inte Pojke B var lika bra, han tyckte att svenskan var viktigare. Pojke B går i en förberedelse klass och har tillgång till en lärare som kan modersmålet, vilket har underlättat mycket för honom.

Modersmål och modersmålsundervisning är något man kan läsa om i *Barnet, språket och miljön* (Svensson, 1998).

Motivation, vilja och uppmuntran är viktiga ingredienser i allt lärande genom hela livet. Detta man kan läsa om i *Barnet, språket och miljön* (Svensson, 1998). Detta bekräftas också av de elever vi har pratat med. När det gäller pedagogik är muslimer, liksom många andra invandrargrupper i allmänhet, helt främmande inför företeelser som lärarlösa lektioner, fostran till kritiskt tänkande och uttryck som att läraren är en ”resurs”. Man har också mycket svårt att förstå och acceptera att svenska lärare har ”oordning” på klassen. Här kommer våra kulturella skillnader in men dessa problem har inte bekräftats av de elever som intervjuats. Tvärtom upplevs den svenska skolan som mycket ordningsam och bra. Pojke B tycker att svensk skola är mycket bättre än hans skola i Jordanien. Bara en sådan sak som att få lunch i skolan var väldigt positivt för honom, som var van vid att ta egen mat med sig. Dessutom tycker han att det är mycket bättre ordning i en svensk skola jämfört med den han gick i innan, där det alltid var mycket bråk. Detta motsäger de i boken *Muslimers möte med svensk sjukvård och skola*, där man kan läsa att svenska skolan ofta har oordning på lektionerna (Samuelsson, 1999).

Skollagen säger att barn som kommer till Sverige bör börja skolan inom tre veckor men då många kommuner kräver att barnen skall vara läkarundersökta innan de börjar skolan kan inte rekommendationen alltid följas. Svaret på en läkarundersökning kan ibland dröja upp till sex veckor. Detta poängterade även personalen i den förberedelseklass vi besökte. Dom berättade att: asylbarn får ofta vänta länge innan de får börja, innan alla papper är klara. Föräldrarna vill ofta att barnen ska börja skolan snabbt för att lära sig språket. Det är vårt system som tar för lång tid med papper, vaccinationer och läkarintyg. EU-länder går fortare om man flyttar hit och har uppehållstillstånd och jobb. Barnens utveckling avgör hur länge man går i förberedelseklass. Behovet styr resurserna med tolk och förberedelseklass, det måste finnas lärare som är utbildade för detta. Dessutom borde det rimligen påverka barnen negativt när de tvingas gå sysslolösa. Majoriteten av alla föräldrar vill att deras barn ska börja skolan så snabbt som möjligt och efter vad som framkommit genom intervjuerna så trivs barnen väldigt bra där.

Denna undersökning visar precis som boken *Att möta flyktingbarn och deras familjer* att det i högsta grad är viktigt att bemöta de olika eleverna i förberedelseklasserna individuellt

eftersom det finns stor variation i både ålder och kunskaper hos dem. Att som lärare få en grundlig bakgrundshistoria av eleverna är viktigt så man kan bemöta dem på bästa möjliga sätt och eventuellt sätta in resurser där det behövs. I undersökningen har det framkommit att när man integrerar eleverna i vanliga klasser brukar skolorna vanligtvis placera dem en årskurs lägre än var de hör hemma. Detta för att eleverna har språkliga hinder, konsekvenserna kan bli att det finns en stor risk att eleverna lär om mycket kunskap de redan har. Många invandrabarn har dessutom börjat skolan tidigt i sina hemländer. Detta innebär att de har längre skolerfarenhet än sina svenska klasskamrater. När de väl har lärt sig svenska bör de säkert kunna översätta sina kunskaper och på så vis nå upp till samma nivå som sina klasskamrater. I intervjun med läraren i förberedelseklassen fick vi veta att det är väldigt olika här i Sverige när invandrabarnen börjar skolan. Det beror på var de kommer ifrån, om de har läkarintyg och från kommun till kommun. Asylbarn får ofta vänta längre innan de får börja skolan, det beror på alla papper och intyg som måste bli klara. Det framkommer också att föräldrarna till invandrabarn vill att deras barn börjar skolan så fort som möjligt. Kommer man från ett EU-land går allt mycket fortare med uppehållstillstånd och arbete. Invandrabarnen ofta är mycket längre fram i matematik än svenska barn. Även i en del andra ämnen har barnen väldigt goda kunskaper för sin ålder. Detta anser vi är goda skäl för att barnen åtminstone skall prövas innan de placeras ut i vanliga klasser (Angel & Hjern, 1992).

En fråga som har uppmärksammats under arbetets gång är hur stark motivationen hos våra invandrare är för att anpassas in i vårt samhälle. Ovissheten i kombination med att de inte har skolplikt kanske kan leda till att det blir problematiskt i skolan för dem. Men i intervjuerna har vi kunnat utläsa att motivationen är väldigt viktig. Skolverket betonar att barn med annat modersmål än svenska får utveckla både sitt modersmål och det svenska språket. Dessutom framkom det i intervjun med förberedelseklassläraren att det primära är att lära sig läsa och skriva på ett av språken. (Se bilaga 5-6) Det tycks vara så att lärarna i skolan och modersmållärarna idag arbetar i två olika världar. Ofta arbetar lärarna ensamma och utan samarbete med varandra. Dialogen mellan dessa borde förbättras avsevärt för att på så sätt ge eleverna ett tydligare sammanhang. Dels vad det gäller läs och skrivinlärning, dessutom skulle olika teman kunna samordnas mellan lärarna.

4.2 Mat

I den litteratur som använts av har det framgått att maten ofta är det stora problemet för invandrarelever. Efter att ha kontaktat olika skolor om hur skolmaten anpassas efter elevernas behov finner vi att dessa problem inte finns utan anpassning sker efter elevernas religion. (Se bilaga 4). Detta anpassas även under fritidsverksamheten. Så här tycks inga problem finnas, detta har även bekräftats av de elever som intervjuats. (Se bilaga 2-3, 5-6) Pojke A tycker om den svenska maten. Han berättar att hemma äter de bara bosnisk mat för att hålla den bosniska kulturen levande. Han har aldrig haft några problem med att få anpassad mat i skolan. Pojke B äter också svensk mat men hemma håller även denna familj på sin egen kultur. Detta är hans pappa mycket noga med. Han tycker inte heller maten i skolan är eller har varit något problem. När det gäller barn 1-5 finns inte heller några problem. De gillar den svenska maten och den anpassas efter deras behov. Man måste ta hänsyn till att litteraturen som använts är skriven på 90-talet och framåt, exempel *Muslimers möte med svensk sjukvård och skola* (Samuelsson, 1999). Detta måste betyda att både samhället och skolan idag är mycket bättre och längre fram i utvecklingen än förr. Enligt intervjun med personal från olika skolbespisningar framgick att när det gäller maten anpassas den efter eleven oavsett om det gäller religionen, allergier eller andra avvikelser. (Se bilaga 4). Praxis på de flesta skolor är att någon form av intyg lämnas till skolsköterskan för att få specialkost.

4.3 Högtider

Denna undersökning visar att de muslimska barnen firar ramadan och bajram som är en del av deras hemlandstraditioner. Ramadan och bajram firas likadant, dvs. fasta i 30 dagar och fest med god mat och presenter, julen firas ungefär som vår jul med gran och julklappar. Songkran firas i Thailand ungefär som vårt påskfirande. Yom Kippur firas av judarna och kan liknas vårt nyårsfirande. De firar svenska högtider såsom lucia och jul på vårt vis och därmed har barnen inte haft några problem med detta i skolan. Midsommar är också en svensk högtid som uppskattas av eleverna, detta kan utläsas genom de genomförda intervjuerna och att det finns många likheter mellan barnens olika högtider och våra svenska. (Se bilaga 2-3, 5-6) Fast några av barnen kommer från olika muslimska länder, firar de samma högtider på samma vis. Samtliga elever går med till kyrkan för att där fira våra högtider utan några problem. De tycker att det är viktigt att respektera varandra och ser inget fel att blanda de olika högtiderna med sina egna. Samtidigt är de väldigt noga med att fira sina egna högtider. I intervjuerna får vi också veta att föräldrarna till dessa barn tycker att det är viktigt att de deltar exempelvis

både vid luciafirande och vid avslutningen i kyrkan. Detta motsäger den debatt om att stoppa den traditionella julavslutningen i kyrkan, som i skrivande stund pågår över hela landet. (Se bilaga 7). Pojke B berättar om när han skulle fasta första gången när de firade ramadan. Han berättade att det är ingenting som barn är tvungna att göra men att många gör det för att hedra sin far och det var därför han gjorde det. Naturligtvis gäller detta bara denna undersökning, inte en generalisering på det stora hela (<http://www.resbort.com/Fakta/hogtider.htm#Songkran>).

5. Sammanfattning

Syftet med detta arbete var att undersöka hur det är att gå i svensk skola om man kommer från en annan kultur. Frågorna undersökningen är koncentrerad kring handlade om mat och högtider för att det är två frågor som möjligen skulle kunna orsaka problem i skolan för våra invandrarelever. I uppsatsen presenteras litteratur som tar upp några av de frågor som har valts och en kvalitativ intervjuform har använts som innefattar elever och personal från olika skolor. Resultaten visar olikheter mellan litteratur och intervjuer. Denna undersökning visar att de invandrarelever som intervjuats inte har de problem som framkommer i litteraturen, det vill säga mat och högtider. Detta beror antagligen på att litteraturen är från 90 talet och framåt. I våra skolor idag har man dessutom mer kunskap och förståelse för andra kulturer och deras behov, vilket måste ses som positivt.

Anledningen till att vi valde detta område var att öka vår kunskap och förståelse för invandrarelever i skolans värld och kunna möta dem bättre. Vi anser oss ha fått svar på våra frågor hur det är att gå i svensk skola om man kommer från ett annat land. Däremot så visar det sig att litteraturen redogör för andra värderingar än vad de ungdomar hade som intervjuats. Man har blivit mycket mer medveten om problemen och börjat göra någonting åt dem. På grund av den ständigt ökande invandringen har vi i Sverige varit tvungna att anpassa skolan och vi har ökat vårt intresse och vårt kunnande för att göra det så bra som möjligt för dem.

Som avslutning kan vi konstatera att eleverna vi har pratat med upplever den svenska skolan på ett mycket bra sätt. Man får extra hjälp i skolan, maten anpassas och man är med och firar det som firas i skolan, samtidigt som de behåller sina egna högtider. Detta upplever vi som en positiv utveckling både vad det gäller skola och samhälle. Naturligtvis gäller detta bara vår undersökning, inte en generalisering på det stora hela.

6. Källförteckning

- Angel, B. & Hjern, A. (1992). *Att möta flyktingbarn och deras familjer*. Lund: Studentlitteratur.
- Angel, B. & Hjern, A. (2004). *Att möta flyktingar*. Lund: Studentlitteratur.
- Arnstberg, K-O. (1993) *Kultur, kultur och kultur*. Stockholm: Liber utbildning.
- Kings, K. (2001). Alla barn behöver möta mångfald. *Förskolan*, 7, 13.
- Lalander, P. & Johansson, T. (2002). *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lpo 94. (2002). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Västerås: Skolverket.
- Läraryrket. (2002). *Lärarens handbok*. Solna: Läraryrket.
- Samuelsson, J. (1999). *Muslimers möte med svensk sjukvård och skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Sjöwall, A. (1994). *Kulturmöten i barnomsorg och skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Skolverket. (2000). *Grundskolans kursplaner och betygskriterier*. Stockholm: Skolverket och Fritzes.
- Skolverket. (2000). *Kommentarer till grundskolans kursplaner och betygskriterier*. Stockholm: Skolverket och Fritzes.
- Svenska akademiens ordlista över svenska språket*. (1998). Stockholm: Nordstedts Förlag AB.
- Svenska skrivregler*. (2000). Svenska språknämnden & Liber AB.
- Svensson, A-K (1998). *Barnet, språket och miljön*. Lund: Studentlitteratur.

Internetadresser

<http://al-hamatzav.org/permalink/yom-kippur-2/> 2007-01-06

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Chanukka> 2007-10-08

<http://www.migrationsverket.se/swedish/asyl/asylflykt.html> 2006-11-22

<http://www.migrationsverket.se/swedish/migration/historik.html> 2006-11-22

http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=229988&i_history=2 2006-12-04

http://www.ne.se/jsp/search/show_section.jsp?_sect_id=NT6137&i_word=&i_histor...
2006-12-04

http://www.ne.se/jsp/search/show_section.jsp?_sect_id=AK5936&i_word=&i_histor...
2006-12-04

<http://www.resbort.com/Fakta/hogtider.htm#Songkran> 2007-01-03

<http://www.skolverket.se/sb/d/1271/a7341> 2006-11-22

<http://www.skolverket.se/sb/d/139/a846> 2006-11-22

http://www.slv.se/templates/SLV_Page.aspx?id=12331&epslanguage=SV 2007-10-05

http://www.slv.se/templates/SLV_Page.aspx?id=12333&epslanguage=SV 2007-10-05

http://www.slv.se/templates/SLV_Page.aspx?id=12335&epslanguage=SV 2007-10-05

http://www.slv.se/templates/SLV_Page.aspx?id=12359&epslanguage=SV 2007-10-05

http://www.slv.se/templates/SLV_Page.aspx?id=12362&epslanguage=SV#thai 2007-10-07

http://www.slv.se/templates/SLV_Page.aspx?id=14761&epslanguage=SV 2007-10-06

http://www.slv.se/templates/SLV_Page.aspx?id=16480&epslanguage=SV 2007-10-06

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/artikel_657743.svd 2007-12-07

<http://www.yle.fi/x-tra/arkiv.php?id=421> 2007-10-05

Bilaga 1

Hur är det att leva i Sverige om man kommer från en annan kultur?

Språket?

Var det svårt/enkelt att lära sig?

Vilket språk använder ni hemma?

Skolan?

Jämför den svenska skolan med hemlandets skola. Ex. undervisning? Undervisning för alla? Ålder? I Sverige har man 9-årig grundskola, hur många har ni?

Maten?

Äter ni svensk mat/er egen mat/eller båda? Er egen traditionella mat, vad är det? Har ni någon svensk favoritmat?

Högtider?

Firar ni svenska högtider, i så fall vilka? Egna högtider, hur och vad firar ni? Firar ni lite av båda?

Ålder

Hemland

Hur länge har ni varit i Sverige?

Bilaga 2

Intervju med 17 årig pojke från Bosnien, har varit i Sverige sedan femårsåldern.

Hur tyckte du det var att lära dig det svenska språket?

Svar: Det var enkelt, men jag var tvungen att lyssna mycket på vad andra sa för att lära mig ännu mer.

Hur gick det i skolan med språket?

Svar: Det var lite svårt i skolan för jag kunde ju inte lika mycket svenska som de andra barnen. Därför var det svårt att hänga med ibland. Jag fick anstränga mig mycket för att lära mig språket.

Vilket språk talar ni hemma?

Svar: Hemma talar vi bosniska för det mesta, men mina föräldrar talar även svenska.

Jämför den svenska skolan med den bosniska skolan.

Svar: Jag var bara 5 år när jag flyttade till Sverige så jag har aldrig gått i en bosnisk skola.

Här i Sverige börjar man skolan när man är 6 år, när börjar man i Bosnien?

Svar: Jag vet inte hur gammal man är när man börjar, men man går till årskurs 8. Man måste även fortsätta på gymnasiet om man inte har för dåliga betyg. Betygen är annorlunda jämfört med de svenska, man har siffror istället för bokstäver.

Hur är det med maten, äter ni svensk mat eller bosnisk mat?

Svar: Jag äter både svensk och bosnisk mat, men hemma äter vi bara bosnisk mat.

Hur kan detta vara?

Svar: Vi försöker att hålla den bosniska kulturen levande.

Kan du ge exempel på vad ni äter?

Svar: Pita, som är en sorts köttfärs paj. Man gör den av kött och deg som blandas och formas till snäckor.

Har du någon svensk favoritmat?

Svar: Nej, det har jag inte men ert pålägg är ganska gott.

Hur fungerar det med skolmaten?

Svar: När det har varit mat jag inte "kan" äta har jag fått anpassad mat. Så detta har aldrig varit något problem för mig.

Högtider?

Svar: Vi firar julen och påsken hos våra släktingar i Småland, dit vi åker varje år.

Vi firar även ramadan, dvs. fasta i 30 dagar. Vi har en högtid som firas 2 ggr per år, den heter "Bajram". Där träffas man och äter bosniska nationalrätter. Barnen får presenter och pengar av både föräldrar, släktingar och vänner.

Bilaga 3

Intervju med 12 årig pojke från Irak, som varit i Sverige i ca 1½ år.

Hur tyckte du det var att lära dig det svenska språket?

Svar: Det var enkelt bara man vill, men jag var tvungen att lyssna mycket på vad andra sa för att lära mig ännu mer. Svenskan är lättare att lära sig än ex. engelskan.

Hur gick det i skolan med språket?

Svar: Jag går i en förberedande klass där undervisningen sker på svenska men det kommer en lärare som vi kan prata hemspråket med. Hon kommer en gång i veckan. Klassen består av 11 elever i åldrarna 6-15 år.

Vilket språk talar ni hemma?

Svar: Hemma talar vi engelska och arabiska med pappa, jag pratar svenska med min lillebror. Pappa kan lite svenska men vill först lära sig engelska och sedan svenska.

Jämför den svenska skolan med den i ditt hemland

Svar: Det är mycket bättre skolan i Sverige, bättre ordning och man får lunch. Jag har gått i skola i Jordanien. Där var det mycket bråk, ingen ordning och ingen lunch. Man fick ta med mat hemifrån. Jag trivs jättebra i skolan, svenska barn är snälla och jag har fått många kompisar.

Här i Sverige börjar man skolan när man är 6 år, när börjar man i Jordanien?

Svar: Man börjar skolan när man är sex år om man får för mamma och pappa. De tycker kanske att man ska hjälpa till hemma eller arbeta istället. Dessa får då ingen utbildning.

Hur är det med maten, äter ni svensk mat eller Iransk mat?

Svar: Jag äter både svensk och iransk mat. Hemma äter vi vår egen mat.

Hur kan detta vara?

Svar: Vi försöker att hålla kulturen levande. Dessutom får vi inte äta djur som slaktats med maskin eller skadats. I Koranen står det hur ett djur ska slaktas för att vara halal, tillåten,

föda. Slakten ska utföras med en skarp kniv och på ett snabbt sätt. Slakten får inte ske på en plats där man slaktat svin eller med redskap som använts till detta. Detta är pappa noga med.

Kan du ge exempel på vad ni äter?

Svar: Ris, kött och sås.

Har du någon svensk favoritmat?

Svar: Det jag kan äta är gott, jag gillar er mat.

Hur fungerar det med skolmaten?

Svar: Jag äter nästan samma mat i skolan som de andra men ibland får jag särskild mat ex. vegetariska köttbullar. Det har aldrig varit några problem med maten i skolan.

Högtider?

Svar: Vi firar ramadan. I höstas var första gången jag fastade. Jag gjorde det för att hedra min pappa. Som barn behöver man inte fasta men ofta gör det för att hedra sin far. Flickor räknas som vuxna när de fått sin första mens och pojkar när de fyllt 15 år. Efter det räknas man som vuxen och är tvungen att fasta fullt ut. Vi firar också bajram, som kan liknas med er jul. Man äter mycket och god mat, får presenter och pengar. Ramadan firar man en gång om året i 30 dagar, bajram två gånger om året. Den ena gången varar festen i tre dagar, den andra i fyra dagar. På fjärde dagen slaktar man och styckar ett får som man delar med sig av till de fattiga. Vi firar svensk jul och jag är med på både luciafirande och avslutning i kyrkan för det tycker min pappa är viktigt.

Bilaga 4

Referat från intervjuer med skolbispisningspersonal

Efter att ha presenterat mig och mitt ärende frågade jag om jag fick ställa några frågor och det gick naturligtvis bra. Jag fick veta att maten anpassas självklart efter elevernas behov och önskemål, men det är inte bara att gå in och be om särskild mat, utan det krävs läkarintyg eller liknande. Med andra ord krävs det speciella omständigheter.

Det finns många saker att tänka på i en skolbispisning, det är inte bara invandrare som har specialkost. Det finns elever med bl.a. diabetes, laktosallergi, glutenintolerans och andra allergier, så anpassning sker på många olika vis. Personalen på skolorna ser inte alls detta som ett problem utan är överens om att detta är ett ypperligt tillfälle att lära sig mer om andra kulturer och bredda sitt kunnande.

Bilaga 5

Intervju med barn/lärare/tolk i en förberedelseklass

1. Pojke 15 år, Litauen.	Har varit i Sverige 11 månader
2. Pojke 14 år, Polen	Har varit i Sverige 2½ år
3. Flicka 11 år, Thailand	Har varit i Sverige 1½ år
4. Pojke 11 år, Irak	Har varit i Sverige 6-7 månader syskon
5. Flicka 8 år, Irak	Har varit i Sverige 6-7 månader syskon

Skola

De flesta tycker inte att språket är svårt att lära sig. Flickan från Thailand tyckte att språket var lite svårt i början.

I Litauen går alla barn i skolan, man börjar när man är 7 år. Man går i skolan i 12 år sedan gymnasiet. Man får låna skolböcker men resten får man köpa själv. Hemma pratar pappa lite svenska annars ingen.

Irak – här är skolan obligatorisk i 6 år, sedan läser man vidare om man kan och vill annars gäller hemarbete. Man börjar skolan när man är 6 år gammal. I byn gifter man sig när man är 12-13 år gammal, lite senare inne i stan. Allt i skolan är gratis, man får t.o.m. skolväska. De tycker att den svenska skolan är bättre, lugnare och mer ordning.

I Thailand börjar man skolan när man är 5 år, där finns 6 klasser, sedan läser man vidare om man har råd. Böcker och pennor lånar man eller köper själv.

Polska barn börjar skolan när de är 6 år, alla går i skolan. 6 år i grundskolan, 3 år högstadiet, 3 år gymnasium, läser vidare 3-4 år. Gratis skola, köper egna böcker, finns även beg. att köpa. Svårt med språket i början, pratar polska hemma, språket funkar i skolan, lite svårt att hänga med ibland.

Mat

Barnen tycker i allmänhet inte att maten är något problem alls, de flesta gillar den svenska maten.

Det serveras islamsk mat i skolan. Eleverna frågar varje dag om de kan äta maten eller om det finns särskild mat till dem. Om man inte vet vad det är så går det bra men man får inte äta maten om man ve att man gör fel.

Favoritmat, svensk

1. Pizza
2. Fisk
3. Fisk
4. Fisk, soppa
5. Fisk, spagetti

Favoritmat, hemma

Zeppelinare- kroppkaka med potatis, kött
Dolma, -squash, aubergine
Dolma, -typ kåldolmar, kött, ris
Vårrullar-, grönsaker, ris, kött
Bigaz-surkål, vitkål, kött och kryddor
Piroger- med färskostmassa, lök, potatis, svamp-
kokas ihop.

Högtider

1. Firar jul och påsk – liknade Sverige
2. Ramadan/Bajram. Alla muslimer som kan och har råd slaktar djur, tupp är lite billigare som alternativ. Man serverar olika maträtter, kött, tupp. Alla samlas, man har mycket mat, mycket folk. Barnen får presenter, nya kläder, pengar och godis. Man firar i 3 dagar. Dag 1 med familjen, dag 2 med grannar och dag 3 med släkten och går ex. ut i parken eller dyl. De gillar vår midsommar.
3. –”-
4. Thailändska högtider, bananträd
5. Firar liknande som vi

De gillar de svenska högtiderna och de gillar snön.

Samtliga elever går med i kyrkan och firar våra högtider utan problem. De tycker det är viktigt att respektera varandra och att man kan blanda de olika högtiderna och givetvis fira sina egna också.

Vad det gäller skolmaten i ert hemland, hur fungerade den?

1. Tar med sig egen mat eller köper i cafeterian.

2,3 Äter mat hemma. Kl 12-13 går man hem och äter lunch. Det är för många barn i skolan det skulle aldrig funka annars. Man kan även gå och köpa mat om man har pengar. De allra fattigaste barnen får gratis mat i skolan. Det är så många barn så det är inte lugnt nog att äta.

4. Tar med ris till skolan, resten får man i form av grönsaker och kött, sås

5. De fattiga får mat, annars får man köpa mat eller ta med egen.

1,5 Klasserna består av ca 20 elever.

2,3 Stora klasser om ca 35-40 barn.

4 Ca 30 i varje klass, inga raster förutom lunchrast på 1 timme. Skola 8-16.

De flesta har 45 minuters lektioner.

Vad det gäller 2,3 som firar ramadan är ledig från skolan 1 dag, nyår lediga 1 dag, 1 maj ledigt, 1 nationaldag, 4 månaders sommarlov-juni-sept.

4. 1 månad sommarlov

5. 2 månader ledigt i Polen, 2 veckors sportlov

Bilaga 6

Intervju med lärare i förberedelseklass

När barnen börjar skolan i Sverige är lite olika, beroende var de kommer ifrån, har fått läkarintyg, lite olika på olika skolor.

Asylbarn får ofta vänta länge innan de får börja, innan alla papper är klara. Det beror också på språket. Vissa har svårare att lära sig svenska än andra. Lite beror på barnens ålder.

Föräldrarna vill ofta att barnen ska börja skolan snabbt för att lära sig språket. Det är vårt system som tar för lång tid med papper, vaccinationer och läkarintyg.

Eu-länder går fortare om man flyttar hit och har uppehållstillstånd och jobb.

Språket avgör hur länge man går i förberedelseklass. Behovet styr resurserna med tolk och förberedelseklass. Det måste finnas lärare som kan detta.

Bilaga 7

Exempel i debatten om skolavslutning.

Rektor funderar på att stoppa tomten

Publicerat: 4 december 2007, 14:01

Skolbarnen i blekingska Bräkne-Hoby kan bli blåsta på tomten.

LEDARBLOGGEN: Behåll tomten, kasta ut rektorn

I alla fall på skolavslutningen.

Rektorn i Bräkne-Hobys rektorsområde, Peter Norlin, vill stoppa den traditionella julavslutningen i kyrkan, skriver Blekinge Läns Tidning (BLT). Han lutar sig mot riktlinjer från Skolverket när han i stället vill ha avslutningen på en annan plats. Enligt Skolverket ska en avslutning utformas så att alla elever kan delta och att en elev inte utsätts för ensidig påverkan för en trosriktning.

I stället för en präst är det rektorn själv som ska leda avslutningen. Peter Norlin har inte bestämt vilka sånger som ska sjungas. De flesta julsånger har ett kristet tema och Norlin är skeptisk till sånger om tomten.

- Jultomten har ju det kristna helgonet Sankt Nikolaus som förebild, säger han till BLT.

På tisdagskvällen ska avslutningsfrågan tas upp vid ett föräldramöte i rektorsområdet.

Skolverket har inga direkta åsikter om tomtesånger är lämpliga.

- Så länge det är högtidlighet, traditioner och samvaro som är huvudsyftet med firandet är det upp till skolan att bestämma vilka sånger de sjunger, säger juristen Maria Lilja till tidningen.

Ronneby TT

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/artikel_657743.svd 2007-12-07V).